

TÖÖJUHE

kirjavahemärkide tabeli kasutamiseks.

- Selgitan, kas tegemist on liht- või liitlausega (öeldiste arvu järgi).
- Kui tegemist on **lihtlausega**, määrän kindlaks, kas tegemist on liht- või koondlausega. Lihtlause koma puudub.
- Vaatan, kas lauses esineb loetelu. Juhul kui esineb, siis eraldame kõik lauseliikmed komaga v.a erinimelised täiendid ja hõlmavad määrused.
- Kontrollin, kas ei esine kokkuvõtvat sõna. Kui esineb, on vaja lisada kas koolon või mõttekriips. *Õpitakse mitut võõrkeelt: inglise, saksa, vene ja prantsuse keelt.*
- Kui selgub, et tegemist on **liitlausega** (enam kui 2 öeldist), selgitan lause liigi. Rindlause koosneb kahest või enamast lõpetatud mõttega lausest, mida sobib kirjutada lihtlauseks. Sidesõnad **ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka** ei nõua rind- ja koondlause koma. Sidesõnad **ent, kuid, vaid, aga** nõuavad rindlause koma.
- Kui rindlause järgnev osa seletab eelnevat, siis kasutame koma. *Keegi ei tulnud kohale: nad ei saanudki teadet kätte.*
- **Ülejäänud sidesõnad on põimlause omad ja nõuavad enda ees alati koma!** Põimlause algab kõrvallause alati sidesõnaga, mille ees on koma!
- Üte on pöörduvate sõnade rühm, mis nõuab igas asendis koma. *Kallid sõbrad, tulge minu sünnipäevale!*
- Lauselühend on rühm sõnu, kus ei ole tegevust. (Vaata tabelit!)
Lauselühendi komad ja kuulmispausid langevad kokku.
- Kui sidesõnadele kui ja nagu järgneb tegevus, paneme koma, võrdlev kui ja nagu ei nõua enda ees koma.
- Iga küsimusekujuline sidesõna nõuab enda ees koma ja viitab sellele, et tegemist on põimlausega.
- Kahe sõnaline sidesõna korral on vaja jälgida kuulmispausi või lähtuda esimesest sidesõnast.
- **Sest et, selleks et, olgugi et, ilma et, niipea kui, nii nagu** pannakse koma ühendi ette.
- **Ning kui, ja et** - ei nõua koma.
- Siduvad määrsõnad kuspool, **kuhupoole, kustpoolt, mismoodi, mispärast, mistõttu, kuipalju** - esinevad põimlause kõrvallause alguses ja vajavad koma.
- Ärajätava ja asemel sidekriips *Tallinn - Tartu mnt.*
- Lisandi (nimisõnalise täiendi) viiest reeglist on lihtsam meelde jätta need, mis ei nõua koma. (**eeslisand, kui-lisand, olevas käändes asuv lisand**).
- Semikoolonit kasutatakse loetelurühmade eraldamiseks.
- Mõttekriipsu kasutatakse kiillause eraldamiseks pealausest. *Kristjan ja Priit läksid - oli neil alles julgust - uute klassiõdedega kohtuma.*

NB! Ülaloodud töösammude järjekorrast on soovitatav kinni pidada!

Lause keerukuse aste vali oma oskustest lähtudes!